

ЭНГСИЭЛИИ

• Нам улууһун хайыата • 1935 сыл алтынньы 5 күнүгэр төрүттэммитэ •

2000 с.
Кулун тутар
25
күнэ
субуота
№ 34 (8724)

УЛУУС МУНЬАБЫН XXIV-с СЕССИЯТЫГАР

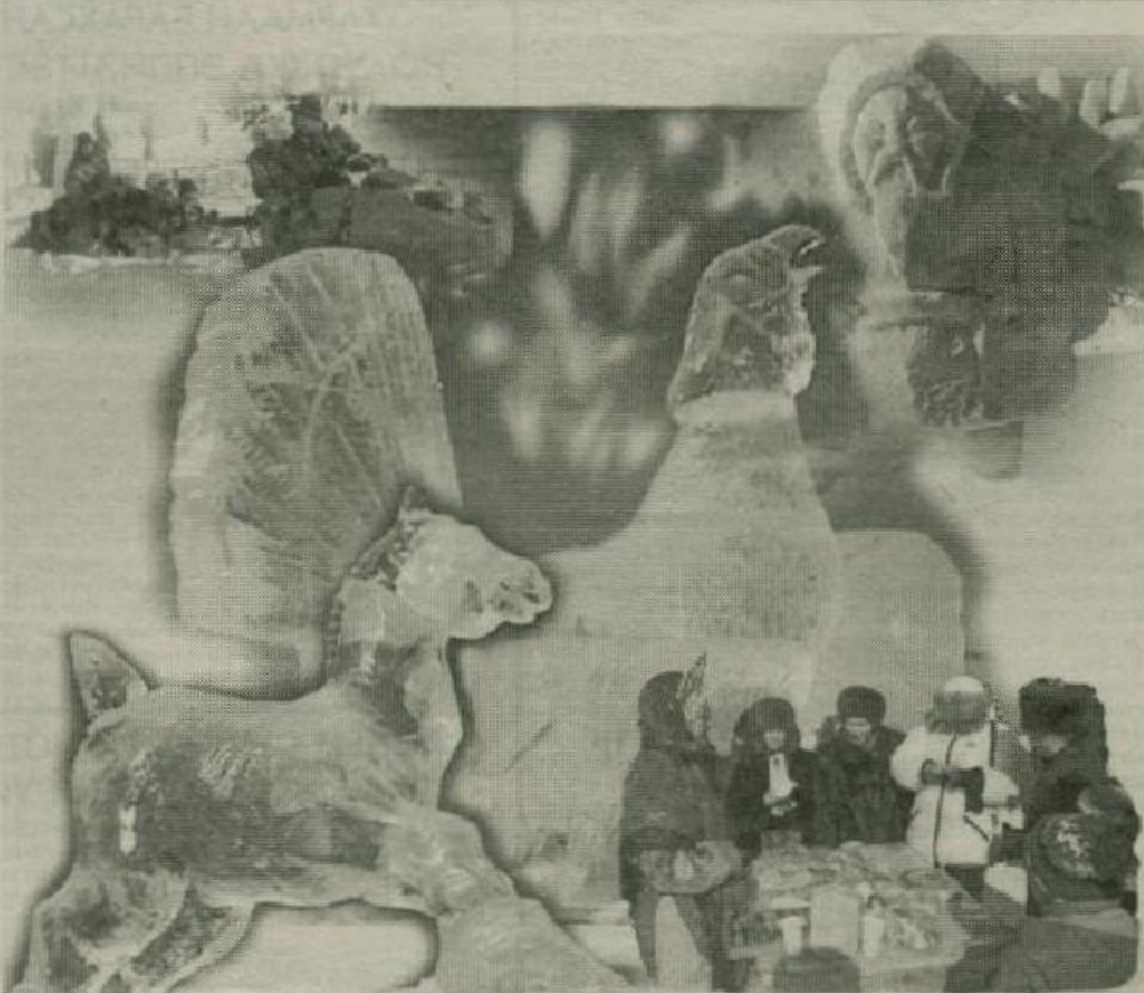
Кулун тутар 23 күнүгэр улуус Муньябын XXIV-с сессиятыгар үс боппурус көрүлүттэ. Депутаттар олохтоох байыи салайылыгы киллэрин туһунан кэпсэттилэр. 1999 сылга бюджет туолуутун уонна 2000 сылга бюджет барылын дүүллэстилэр. Нам селотугар норюот айымньытын уонна сымьаланьын киинигэр культура үтүөлээх үлэһитэ А.Ф. Шестаков аатын иһэрини туһунан быһаардылар.

Бастагы боппуруска инициативаны дьаһалта тэрийэр-правовой управлениетин начальнига К.Е. Сивцев оҕордо. Инициатива дьаһалтыларын баһыыһытара: Соловьев М.Д. (Уэдэй), Иванов И.И. (Хомуустаах), Собакин Е.Н. (Хатырыас), Коржик Д.П. (Нам), Лукина Р.Е. (Түбө), депутат Вишукоров Д.Д. бу дьону суолталаах салаага сансаларын ата-стастылар. Түмүккэ куолаһ баһыыан байыи салайылыгыга улуус таһымнан кирэргэ быһаардылар.

Бюджет тула үп управлениетин начальнигы солб. Аргунова П.И., бюджетке бастааһынай комиссия преде. Неустроева Е.Г. инициативаны киниз комиссияга Петрова М.В., ветеринар сэбиэттэрин преде-седателэ, Попова Л.П., предпринимательство фонда директора, Крылова В.П., аптека сэбиэдиссэйа, Тарский П.Е., П. Хомуустаах инициатива дьаһалтытын баһыыһыга, Касьянов В.Г., «Энгсали» хайыат редактора, Кириллин А.В., культура отделын сэбиэдиссэйа кыттааны ыстылар. Иниэ гынан улуус бюджета 99384,6 тыһ.солк биэргэниэ, мантан 13233,7 тыһ.солк олохтоох дохуоттан, 86150,8 тыһ.солк республика бюджеттан дотациянан кирэргэ ыйылына. Быйылгы бюджет урагыты дьон дефицитэ суох буолар.

Улуус Муньябын сессиятын быһаарытынан Нам селотун норюот айымньытын уонна сымьаланьын киинигэр культура үтүөлээх үлэһитэ А.Ф. Шестаков аата иһэрилинэ. Сессияны улуус Муньябын преде-седателэ А.Н. Ядрев салайан ытта, правительствонан республика тутууга уонна архитектурага министра Ю.Н. Буслаев кыттыыны ытта.

Бэйэ информ.

И. СИВЦЕВ, А. АЛЕКСЕЕВ коллажтара

АБА КӨЛҮӨНЭЛИИН КӨРСҮҮҮ

Кулун тутар 20 күнүгэр Дьокуускай куоратка П.А. Ойуунускай аатынан драматическай театр сага дьэтигэр республика аба саастах көлүөнэтин көрсүһүүтэ буолла. 35 удуустартан уонна куораттартан барыта 305 делегат таһыллан кэлбиттэр.

Билиги улуус тутууттан 20 киһилээх делегация кириэн кыттыыны ытта. Ытык кырдыастар бу түмүккүлэрин историк, СГУ профессора Г.Г. Макаров аста уонна ээрдэлэтэ. Саха Республикатын Ытык Сүбэтин тэрийэр туһунан тэрийэр бөлөх этиниш куластатар уонна бу сага общественнай тарыага предедате-линиэ Сунтаар удуһун бочуоттаах гражданина И.В. Шадринова талылар. 32 киһилээх Ытык Сүбэ талылына. Бу Сүбэ балаһыаньыта биэргэниэ. Ити балаһыаньыа быһытынан хаас улуус ахсын аба көлүөнэ Сүбөтэ тарилан-

ахтээх.

Кырдыа аастар көрсүһүүлэригэр дакылааты республика Президентэ М.Е. Николаев оҕордо. Киһи мустубут дьону республика суо-баһынан, киһи туттуутунан, албан аатынан ааттаан туран XXI үйэ бастагы чөлүөрүгэр Саха сира сайдар суолларыгар тохтоото уонна ыйыдлыбыт төсхөллөр олоххо кирииллэ-рингэр ытык кырдыастар быһааччы кытталларыгар сорук туруорда. Президент туруор-бут сөрүктэрин олоххо киллэ-рсиһигэ дүүрүтүүн-уохтутун, билиибитин-көрүүбүтүн харыстыахпыт суоҕа дьон тыл өттүлэр Нерюнгри, Мирной, Дьокуускай куораттар делега-цияларын ааттарыттан С. Каримова, В. Павленко, П. Утхо-лов, Ф. Андреева уонна Горнай удуһугуттан С. Андреев.

И. КРИВОШАПКИН

ДОРООБО САНДАЛ СААС! ҮӨРЭР-КӨШӨР ОҕО СААС

Кулун тутар 22 күнүгэр улуус кииниэ Ленин болуосса-тыгар үөрэнээччилэр хаар, муус оҕоһуктарын конкурста-ра, «Сандалы» остолобуойга «Нам с. кулинардар - оҕолорго» дьон ааттаах кулинарнай искусство I фестивала кыт-тылынылар. Үөрэнээччилэр «Чэ-гиз» стадионго, Ленин болу-оссагыгар, кинотеатр киинигэр, начальнай оскуолага пионер-болга, мини-футболга, оҕу та-һынан хайыһарга, кросска, спортивной ооньууларга, көрдөөх стартага күрэхтэсти-лэр.

Кулинардар I фестивала-

рыгар алта оҕо садтарын, «Сан-далы», НПУ остолобуойдарын кондитердара, повардара аста-һыныга бэйэлэрин маастарыс-тыбаларын көрдөрдүлэр. Кыай-мыллахтарынан Колесова М.К. (6 №-дээх оҕо сада), Васильева Ф.П. (2 №-дээх оҕо сада), Федо-рова А.Е. (1 №-дээх оҕо сада), Барамагина О.Н. (7 №-дээх оҕо сада) ааттанналар.

Муус оҕоһуктарга 28 оҕолор үлэлэрэ дьон көрүүтүгэр туру-орудунулар. Оскуолаларга гимназия, кылаастарынан куо-талаһыыга улуустаагы гимна-зия 7-а» кылааһа, дьон көргөт-тэргэ Хомотанотар, бирдимиэ-

эи оҕоһуктарга Афанасьева На-стя (гимназия 7 «б») бастааннар биринистэринэн бэлэтэнилэр.

Хаар оҕоһуктарга оскуола-ларга оҕо музыкальной оскуола-тын художественной кылааһа, кылаастарга музыкальной оску-ола художественной отделение-тын I жыл кыайылаахтарынан буолдулар.

Бу дьоро күн оройуон кииниэ үөрэнээччилэрэ ооньу оон-көрүлээн, дуоһуя сымьаланан дьаһалтыгар таргастылар.

В. ВАСИЛЬЕВ

Ытыктабыллаах Николай Никитич! Улуус дьаһалтатын коллектива Эйиги, ор сылларга биһирэ үлэһити коллегатын, 55 саасын туолбут көрө-бөдүө күнүгүмү ис сүрэхтэн истини-ни ээрдэллэр!

Олохтутун тосту уларытар реформалар көмүрүгэр тустаах үлэрэр айымньылаах ситиһини-лэри, улуус дьонун-сэргэтин уйгу-дара өрө көтөүлөрүгэр ахсаа-бат кыһамньытын салгы уура-рар, тус бөйүгэр, чутас дьонго-р байылыат олох, чэгиэн доруу-буяна баарыбыт!

Убаастабыллаах Николай Никитич БАИШЕВЫ, улуус ба-һылытын солбууааччытын, улуус Муньябын депутатын, 55 саас-кын туолбут үөрүүлээх күнүгүмү уонна улуус Ытык ки-һитэ үрдүк аат иһэриллибитини итиник-истиниэ ээрдэлини-бит. Баарыбыт Эйиэхэ үтүө дору-убуяна, үлэрэр үрдүк ситиһини-лэри, дьон көргөтүгэр дьолу-сор-гуну.

Улуус Муньябын депутаттара

ТОЛОРУУГА ЫЛЫЛЫННЫЛАР

Кулун тутар 15 күнүгэр Нам салинньэтин дьаһалтатын дьы-тыгэр тарыталар салайааччыла-ра, коммерсаннар кыттылаах муу-ахтарыгар дьон көргөн экономика-тыгар, буолаары турар РФ Прези-дентин быһбарыгар, өрүс сааскы кыһамньыгар, салистарнай ырааһыр-дыһымыга, оҕолор сааскы быраа-һыныктыгыгар бэлэмнэнилэр тэрээһиннэ көрүлүһүлэр. Ини-циативаны дьаһалта баһылыга Д.П. Коржик оҕордо.

Киһи улуус киинигэр дьон кө-ргөн экономикатын сайымнарыга аһаан 2000 с. 100-тэн таһа сибив-ныа оҕото, үс ыйдаах чөлүускэлэр инициатива түгүтүлүбүтү-рин, аны 2000 куурусса, 500-тэн таһа хаас уонна сибивныа оҕото кэллэхтээхтэрин инициативада. Кэтэх хаһаайыстыбага кредити, хоргуһуу оҕолор, оттуур сир-дэри көрдөөччүлэр албахтэрин, чутас арты сир суоҕу, «Туймаада-лаанга» ноньу техниканы сакаас-

таан ылар кыах баарык, ол өрөөри сымьата олус араханьын эттэ.

Улуус киинигэр ыалларга 1000-тан таһа ытык суоһу, салиһыгар 436 ытык, 325 сыгы оҕон 264 биз ба-алларын холбурдаата. Инициатива суоһун, сыгыны итин киинер көсөдүлэри бэлэтэстэ.

РФ Президентин быһбарыгар 12 кандидат туруорулуубуттар тохтоото. Улуус киинигэр баар тэ-рияталар салайааччыла үлэли-ир дьонорун быһбарга активнай-дык кыттынарарга туһааннаах үлэни ытталларыгар, кулун тутар 26 күнүгэр тарыталар массыны-ларга графийк быһыытынан быһба-ры хаачыйыыга үлэлиэхтээхтэ-рин эттэ.

Быйыл өрүс сааскы халаана 1998 сыллаах ууга тэҥнэһэхтээ-гин туһааннаах тарыталар билгэ-лиилэр. Өрүс мууһа уонна хаар халыһнар. Дьокуускай куорат са-аскы халаанга бэлэмнэр үлэни саарылабыт. Ити үлэни бөрөбүрө-

дир республикатаары комиссия Хаһаас удуһугар сыллаабыт. Сотору билиэхэ көлөрө былаанна-нар. 1998 с. Нам с. намыһах, кытты уулуссалар ууга бараннар улахан ороскуот тахсыбыта. Быйыл ардэ-тон уу тахсар аппаларыгар кумах кутан бөрүгөтөр үлэлэр ытыт-лааххаактар.

Көтөргө сааскы будаһаһыыга, балытаһыыга уонна куобахха аны лицензиянан көгүл тарилли-эхтээх. Булт обществотын члене-рэй усууһунун төлөөһүн бөрөдө-гүн үөрөтөн иерин быһаарылмада.

Нам салинньэтигэр сааскы ырааһырдыны үлэтин ытыыга месэчик биллэрилинэ. Ити үлэ-ни контуруолаһыын госсанэпи-дальорга, айылда харыстабылын комитеттар, лесхозка, ИДЬУО-га сүктэрилинэ. Ырааһырдыны үлэ-тин сүрүнүүр штаб ытыыга.

Бойдо сылдыарыты, куоһаны өлөрүү сааралына. Ити дьаһалы олоххо киллэриһигэ дьааты туттуу дьаһыта мөлтөкүтөн инициати-нээр биэр ыкка 25, куоһага 15 солк төлөһөн өлөртөрүү былаанна-нар.

Кулун тутар 22 күнүгэр үөрэ-

дир республикатаары комиссия Хаһаас удуһугар сыллаабыт. Сотору билиэхэ көлөрө былаанна-нар. 1998 с. Нам с. намыһах, кытты уулуссалар ууга бараннар улахан ороскуот тахсыбыта. Быйыл ардэ-тон уу тахсар аппаларыгар кумах кутан бөрүгөтөр үлэлэр ытыт-лааххаактар.

Көтөргө сааскы будаһаһыыга, балытаһыыга уонна куобахха аны лицензиянан көгүл тарилли-эхтээх. Булт обществотын члене-рэй усууһунун төлөөһүн бөрөдө-гүн үөрөтөн иерин быһаарылмада.

Нам салинньэтигэр сааскы ырааһырдыны үлэтин ытыыга месэчик биллэрилинэ. Ити үлэ-ни контуруолаһыын госсанэпи-дальорга, айылда харыстабылын комитеттар, лесхозка, ИДЬУО-га сүктэрилинэ. Ырааһырдыны үлэ-тин сүрүнүүр штаб ытыыга.

Бойдо сылдыарыты, куоһаны өлөрүү сааралына. Ити дьаһалы олоххо киллэриһигэ дьааты туттуу дьаһыта мөлтөкүтөн инициати-нээр биэр ыкка 25, куоһага 15 солк төлөһөн өлөртөрүү былаанна-нар.

Кулун тутар 22 күнүгэр үөрэ-

нэн анаан үлэлэппит-төрө. Икки сүл буолан баран оройуонун тэттөрү арахсылы-рыгар сөл түбөһөн Николай Нам оройуонугар олохсуйан хаалбыта.

ЭЙЭ-ДЭМНЭЭХ ДЬОЛДООХ ОДОХ

Биос уон сүл анаара өттүгэр икки эдэркээн дьон көрсөн мал буоларга быһаарсыбыттар. Ньукулай Уус-Алдан оройуонун Ваатарай нэһилиэгиттэн Ваакычча арымыга көһүргээн кириэн кыстаа-быта. Мотэ Бөгүн нэһилиэгин олохтоого Кайгародовтар кымыстара сүөһү көрөөччүлүн үлэлиирэ. Николай Гаврильевич Сивцев окуола паартаатыгар олох олортоох киһи. Онуоха сэрин иһинэ үөрөнөр усулуобуйа суоҕа, онтон сэрин буолан үөрөм-мэккэ хаалбыта. Сэрин маннайгы сылыттан сайын көлхозка бутул түгэри харбааччынан үлэлээбитэ. Онтон ыла кыһынар-сайынарды колхозка от-мас тизийитигэр почта таһааччынан сэрин бүтүөр дэри улахан дьону кытта тэбис-төһүгө үлэлээбитэ. Аҕа 1942 сыллаахха сэрингэ баран баран 1945 сыллаахха көлбүтө. Ийэтэ колхозка маһыксытынан үлэлээбитэ. Сэрин сылларыгар ачык агардаах, үксүн тарынан, суоратынан аһылыктанан сылдыбыта.

Сэрин да кэнииттэн колхоз турук үлэһитэ буолан сайынны косилкаһыт, от кэбиһээччи, кыһынын фермада от тизийитигэр, оттук, тутуу маһын көрдүгү арахсыпакка үлэлээбитэ. Үксүн сүт-кураан буолан Нам оройуонугар кириэн оттоһон, кыһынын онно кыстаан сылдыбыта. Кэргэн ылан баран 1950 сыллаахха Советская Армия кэһээтигэр ыһырыллан, Чукоткада сулуспалаабыта. Армия ырахан, эрирдээх-мускуурдаах олоһун этиэн-хайынан билбитэ. Үс сыл үгү суобастаах кысулуспалааһын кэнииттэн колхозугар төһөн салгыи производстводо үлэлиир, көлүн кылдыапсыгынан анаар. Ити кэнииттэн эдэр киһини биригэдьири көмөлөһөөччүтүнэн, онтон ыстаарай биригэдьири-нэн анаан үлэлэттөр.

Ньукулай эдэр сааһыгар спорка улахан дьогурдаах этэ. Ыһахтарга атах ооньуутугар, сүүрүүтэ киһи да тулуппат буолар. Соророр оройуон да ыһаар күрэхтэһэн кыйылааһынан таһара. Киһи биригэ төрөбүт быраата Кеша чэпчэки атлетикада спорт маастара. Билигин да мччаттары эрийэр.

1963 с. Уус-Алдан уонна Нам оройуонун холботолоһор Средне-ленский производственной управление онорбуттара. Ваатарай уонна II Хомуस्ताах холбоһонор «Правада» колхоз буолбуттарыгар Николай Гаврильевич II Хомуस्ताахха ыстаарай биригэдьири-

Кии манна производстводо уонна производствонун салгыи буспуга-хаһыта. Хас да төгүл парком, бырабыланын чилиэһинэн, ССКП райкомун чилиэһинэн, нэһилиэк сэмэстии депутаттынан талыллыбыта. Өрүү общественнай үлэ новоруускалаах буолар.

1965 с. Намнаагы промкомбинат салалтатыттан направление ылан Дьонуускайдаагы автоокуолада үөрөммитэ. Ити кэнииттэн киһи промкомбинатка үйэ чилэһэрин кэригэ илиитин араарбакка суоппардыар. Кэлин кылааһа үрдээн ССКП райкомун бастакы секретарын «Волга» массынатын суоппарыгар тийэ үлэлээбитэ. Сүлүнэ өрүскэ мотористан сылдыбыта. Киһи почтада үлэлиир сылларыгар таһаарыстыы суут председателин быһымытынан төриэтэ иһигэр улахан иитэр-үөрөтөр, өйдөтөр үлэни ыппыта. Николай Гаврильевич үйэ чилэһэр суоппардаабытын устатыгар бири да саахаланыта суоҕа, суол бырабылатын көспөтөрү, бууруйга-сэмэҕэ тардылыбатада үгүстөрү холобур буолуон сөптөөх.

Биригэ баран эттэхкэ адыа үөрэҕэ суох киһи агардаах бэйэтин билиитин көрүүтүнэн, дьогурдунан, олоххо активнай позициятынан бастык производственник, талааннаах салайааччы быһымытынан сылдыбыта олус кэрэхсэбиллээх.

Олоһун дорорунаан Матрена Гаврильевна 50 сыл биригэ эйэ-дэмнээхтик, дьолдоохтук олордулар, иккэн 70 саастарын туолдулар. Матрена Гаврильевна сэрин сылларыгар үөрэн-үөрөнө колхозка үлэлээбитэ. Кэлин 1965 с. дэри детсадка медсестранан үлэлиир, көлүн 25 сылга Нам селотун детсадыгар илиитин араарбакка үлэлээбитэ.

Сивцевтар барыта 6 оруу төрөтөн, итэн, улаатыннан таһаардылар. Үөрэхтээх, үлэһит дьон омордулар. Билигин 14 сизэ, 1 хос сизинээхтэр. Дьэ ити буолар албас сыраттан тахсыбыт кырдыас мал улахан дьоло. Өр сылларга үтүө суобастаах үлэлэрэ албас правительственной наарадаларынан, бочуотунан грамоталарынан, массына фон-датынан бэлэтэммиттэрэ. Дьонго-сэргэ аламарай сыһыаннаах, эйэлээх буолан бар дьонун ытыктабылын, убаастабылын ыһахтарын ыллахтара. Оссо да оморгутугар, сизэ-нэргитигэр тирэх, өйбүл буолан үһүнүк, дьолдоохтук олороргутугар алгыс тылбытын тирдэбит.

Ньукулай СИИПСЭП

ХАРМААН БАРАХСАН НОЛУОККА ЭППИЭТТЭСТЭР

Улуустаагы нолуок инспекцията ааспыт сылга нолуогу хомууу былаанын 102% төлөрбүт. Ол иһигэр федеральной бюджеткэ нолуок хомулдуута 122%, республика бюджетыгар 47%, оттон олохтоох бюджеткэ 104% төлөрүлүбүт, о.а. улус үрдүнэн 21 мөл. 274 тыһ. солк хомулдуубута бэлэттэнэ. Мантан республика бюджетыгар 723 тыһ. солк барды, оттон улус хааһынагыгар 15 мөл. 21 тыһ. солк хаалды.

Олохтоох бюджеткэ нолуок хомуурун быһына миннык көрүнгөрү: НДС-ка, акцизка, физическай сиргэ-дөртөн баайга-дуолга, сиргэ нолуоктарга, господлиналарга ситиһиллөө. Ол курдук акциз хомуура 48%, НДС 123% тэһиэстэ. Подходнай нолуок, ойуур түһэнэ, айы-

лэ баайынан туһаныа иһин төлөбүрдөр урукку сыллардаагы көрдөрүүдөртөн өнүйбүтүлэр. Барыетан төлөнүктээх нолуогу хомууу урукку сыллардаагы аллара түспүт. Тэрияталар баай-дуол иһин нолуокка төлөбүрдэрэ 73%, коммунальнай нолуок хомуура 54% аччаабыт.

Ааспыт сылга улустуу бюджеткэ нолуок хомуура урукку сыллардаагы 450 тыһ. солк аччаабыт.

Бюджет араас таһымына-рыгар төлөнүктээх иэс 1999 с. 2462 тыһ. солк албээн, бу дьыл тохсуньу 1 күнүгэр 7265 тыһ. солк тэһиэспит, а.а. 51,3% үрдэбүт. Бу 1998 сыл көрдөрүүтүнөсүр 1,5 төгүл үрдүк. Оттон нолуоктарга төлөбүр иһэ 52,9% албэбүт.

К. ЧЕРЕПАНОВ
балаһытэ

ААСПЫТ СЫЛА СТАТИСТИКА ХАЙДАХ КӨРДӨРӨРҮЙ

2000 с. тохсуньу 1 күнүн туругунаа Энгиэлибит хочотугар 77 таһаарыстыбалар, хааччахтааһыт эппиэтинэстээх, акционернай уопастыбалар бааллар. Манна таһынан, 162 бааһынай хаһаайытыба биригэһэлэн предприниматель быһааһынан хаттаан регистрацияламмыттар.

Статистика уопсай туһаныыга туттулар автотранспортуу ааспыт 1999 с. пассажирлар тизийи 2,3% үрдэбүт (1998 с. кытары тэһиэстэххэ). Ол аата 22,4 тыһ. пассажир тизиллэбит, транспорт өнгөтүнэн 43 тыһ. киһи хабылдыбыт.

Мал-сал, ас-үөл ырынактарыгар көгүл эргин таһыма үүнэр. Ааспыт сылга ити таһым 58,8% буолбүт (1998 с. - 59,2%). Эргин тэрияталарэ 38,9% ылбыттар (1998 с. - 41,1%).

1999 сыл бүтүгүтүгэр үлэтэ суох 585 киһи учуокка туара бэлэтэммит, ити 1998 сылларга 140 киһинэн албэх Олортог 137 киһи 1 мөл. 356 тыһ. солк пособианан туһамыттар. Үлэтэ суох буолуу иһин пособие туурт мыйтан ордук төлөнө илик. 1999 с. дьарыктаах буолуу сулуспана көмөтүнэн 64 киһи үлэ булбүт (ол 1998 сыл көрдөрүүтүнөсүр 3,2% албэх эбит).

Ааспыт сыл түмүгүнэн улус нэһиликэниэтин дьыг баар дохуота 1998 с. көрдөрүүтүн 78%-гар тэһиэспит. Сыл устата биригэ иһинээх 13339 солк, мыйта 1 тыһ. 112 солк тиксэбит. В. МОХНАЧЕВСКАЯ, республика Госкомстатын барэстэбиһиэтиэтиэтиэ сүрүөкүрүр специалиһа

Билбит-Көрбүт ЭППИТ...

Сынъяаланка ааҕы

ТҮҮЛҮНЭН БИЛГЭЛИИРЭ

Билиги эһэбит, хос эһэбит Колесов Петр Дмитриевич Аҕа дойду сэринин кыттымылаада, сэринтэн инбэлиит буолан кэлбитэ. Киһи төрдө Горнай улуунун Атамайыттан, Суорумьунан Намтан Салбаг кыһынын кэргэн ылбыт.

Эһам эдэр эрдэриттэн түүлүн билгэлээн туох буолуохтааһын эрдэ билэр айыллаттан дьикти айдарымылаах, дьогурдаах киһи этэ. Ол курдук улахан ардах түһэрин, ойуур баһаарын, айылга, алдырхайларын, былаас уларыйарын, сэрин буоларын, уруута, таһаарына, эбэтэр улахан аһымылаах киһитэ өлөрүн, биригэ сылдыар истиги киһитин туох күүтэрин сороһун эрдэ этэн сэрэтэр идэлээх этэ. Олортог сороһун билиһин-нөрдөххэ манньа.

1941 сыллаахха түһээтэринэ сэрингэ өстөөх буудьата таппыт. Ону эһэм өллүм дьон сиргэ тыллы төбөн илин дьикти хайыһан халлааны көрө ситэрим, арбаатан илин дьикти эһин араас өһнөөх таһастаах, саалаах, саабы-лалаах, оҕустаах, аттаах дьон былыт курдук көт да көт буолбуттар үһү. Ону мин сэрингэ баран өлүөхтээһин дьин санымы сылдыбыт. Онтон II группалаах инбэлиит буолан Илин Япония сэриниттэн эргийэн баран, дьонго түүлүн тойоннообутун манньа дьикиттэр: «Эн сиргэ сыппыккын, ол аата эн өлүө суохтааххын сэрингэ. Өлөрүг эбитэ буоллар халлааныга ол дьону кытта көтүө эһин».

1990 сыллаахха түһээтэринэ дьопуоннары кыт-

та сэрин буолбүт. 10-ча эрэ буолан окуолада сыттаһарына «Ванай!» дьин хаһы-мтаан, саба ырсан кэлбэ-тэр. Ытмаласпанка эрэ бэ-ринэн баран «урут Япония сэринитигэр билиги кэби-рэхтик да кыйыппыт ээ, билигин сайдан билигини олох киһилээбэт буолтар» дьин санаабыт. Онтуката Советскай былаас олорор эрэн эстэн хаалара эбит.

дьин бэйэтэ тойоннообут.

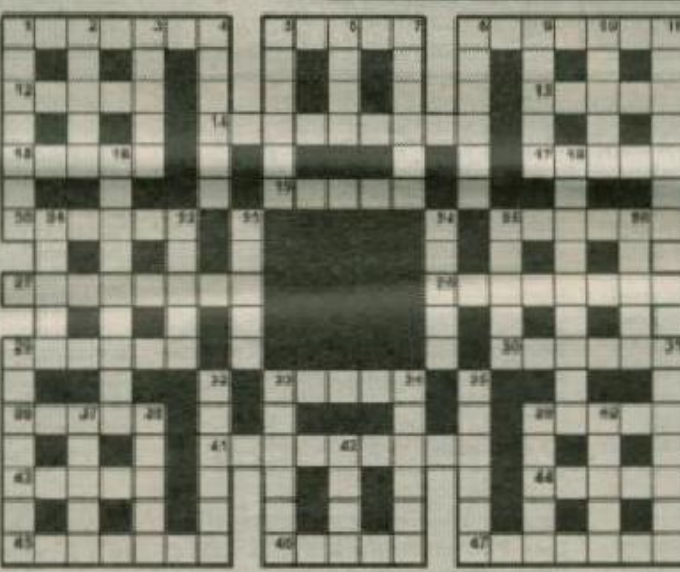
1992 сыллаахха уучээһингэ сытан түһээтэ-ринэ В.И. Ленин: «Быыбар ыта көллим, төһө быы-бардааччы баарый? Испин-кэһиги көрдөр» - дьэбит. Түүлүн иккис чааһыгар эмизэ быыбар буолар дьин ыһырыттар. Киһи дьыа-р кирибти уһун хара остуо-лу тардыттар. Руслан Хасбулатов аһаан бүтөн остуолтан туран барыт. Бири дьахтар: «Кимизэри быыбардыргытык билэ-рэт дуо?» - дьэбит. Блокно-тугар уонча киһини испин-кэһиги сылдыар үһү. «Обо-рона министра эдэр киһи, ол тынан баран туох да үлэ-ни ыппата, атын киһини быыбардыабыт...» - дьин эрдэринэ Борис Ельцин ки-риэн «тохтоон» дьэбит курдук илиитин ууммут. Бири илиитин аһыгар күөх хайымылаах 4 квад-рат, 3 үс мүнүк көстөр этэ дьирэ. Ону бэйэтэ тойонно-обутунан: «Руслан Хасбу-латов уурайыахтаах, обо-рона министра Чечняны сэринлээн улахан айдыны омордо, онон уурайыа уон-на Борис Ельцин да боль-дөр тизийэрэ саарбах. В.И. Ленин быыбар ыта көли-тэ, кэһини былаасна эмизэ коммунистарбыт кэллэрэ дуу?», — дьин санаабыт этэ.

Билиги дьин кэргэн сөбүлээн, таптаан ааҕар «Энгиэли» хаһыакка эһэ-бит сизинөрүм, хос сизинө-рүм ааҕа сырыттынар дьин тэтэрээккэ ахтымыла-рын хаалларбытыттан бу бири ахтымыны ытытабыт.

Настя ПЕСТРЯКОВА, 10-с кыа, «Ылаах» оҕо студиятын чилиэһэ, 1 Хомуस्ताах

КРОССВОРДУ КИМ, ХАҢАН АЙЫТАЙ?

Аан бастаан кроссворд (английскайтан нууччалыы тылбааһа «крестословица») «Нью Йорк уорлд» американскай хаһыакка 1913 сыллаахха ахсынны 21 күнүгэр бөчөэттэммитэ. Бу кроссворду англичанин Артур Винн ай-быта билэр. Маннаха дьэри арыахтыы тыллаах быһыта охсуһар таайбараннар бөчөэттэнэллэр эбит.

По горизонтали 1. Крупнейший на сегодня в России офельмолог. 5. Уличный мордобой. 8. Увертюра Бетховена. 12. Обезьянье лакомство. 13. Ящерица. 14. «Доисторическое» средство от головной боли и «клячка» Л. Кураалева в к/ф «Жизнь такой парень». 15. Следующая буква за иксом в латинском алфавите. 17. Жидкая записка для теста из дрожжей и небольшого количества муки. 19. Не реверс и не гурт. 20. Кто блуждает в лабиринте неверия? 25. Формалист, буквоед. 27. Чеховский рассказ. 28. Исполнительница ролей в истории. 29. Божественный предмет, который можно повлечь из влюбленного сердца. 30. В старину лицедей, сегодня - 7. 33. Женщина, виртуозно владеющая серпом. 38. Укра-

инский писатель. 39. Кислородный оазис в современном городе. 41. Живописец, нар. художник СССР, автор цикла «Власть Советам - мир народам». 43. Хлопчатобумажная ткань. 44. Крыша здания в виде полушария. 45. Герой гринского эпоса. 46. Стадия развития крылатых насекомых. 47. Озеро на Колыском полуострове.

По вертикали 1. «Третья» - метафорическое название Голландии. 2. Добровольно проливающий собственную кровушку. 3. Сфера товарооборота, которая у нас больше похожа на азиатский базар. 4. Бусы из раковин у североамериканских индейцев. 5. Работница, которой буренка сдает продукцию. 6. Сотворив мир, Господь устроил на земле прекрасный сад и назвал его раем. Господь увидел, что некому любоваться красотой земли. Тогда он взял кусок земли и велел превратиться ему в человека. В кого? 7. Моштр кроссовочного бизнеса. 8. Складные очки с ручкой. 9. И река, и штат в США. 10. Стадо мелкого рогатого скота. 11. Декоративное растение, ширица. 16. Дочь Петра I, ставшая императрицей. 18. Фильм режиссера Ташкова. 21. Объединение нескольких однотипных предприятий. 22. Второе имя Каштанки. 23. Английский мореплаватель, руководивший пиратскими экспедициями в Вест-Индию. 24. Великий французский математик, ушедший в самом расцвете сил. 25. Средство интимной связи, но не половая близость. 26. Доклад капитана о готовности корабля к разгрузке. 29. В 1881 году жители острова Кипр откопали и уничтожили полтора миллиона тонн лиц этого насекомого, что не помешало спустя пару лет появиться второе большее их количество. 31. Какой предмет из столового сервиза может летать? 32. Что крутится в банковской системе? 33. Многостворчатые станции и шторы. 34. Штат в США. 35. Опера И. Дунаевского. 37. Английское название хоккея с мячом. 38. Сумчатый медведь. 39. Непризнанная религиозная община. 40. Враждебная выходка. 42. Победоносное архитектурное сооружение.

Русская ярмарка www.fair.ru

Программа ТВ с 27-го марта по 2-ое апреля

ПОНЕДЕЛЬНИК, 27 МАРТА

ОРТ
06.00. «Доброе утро»
09.00. Новости
09.15. «Нежный яд». Сериал
10.15. «Пока все дома»
10.45. «Как это было»
11.25. «Вкусные истории»
11.30. «Новые приключения Синдбада»
12.00. Новости
12.15. Время футбола
12.40. Гении и злодеи уходящей эпохи
13.10. Сериал «Россия молодая»
14.30. Программа «Вместе»
15.00. Новости
15.20. «Охотники за привидениями»
15.45. «Что да как»
16.00. «Звездный час»
16.25. «...До шестнадцати и старше»
17.00. «Нежный яд». Сериал
18.00. Новости (с сурдопереводом)
18.20. «С легким паром!»
18.50. «Ералаш»
19.00. Ишу тебя
19.40. Погода
19.45. Сериал «Огнем и мечом»
20.45. «Спокойной ночи, малыши!»
21.00. Время
21.40. Сериал «Секретные материалы»
22.35. Взгляд
23.15. «Земфира. Первый альбом»
00.10. Сериал «Майк Хаммер: Гарлемский инкюри»
01.05. Новости
РТР
Канал «Россия»
08.20. Телеспециал
08.35. Семейные новости
08.50. «Доброе утро, Россия!»
09.20. «Квантовая медицина»
09.35. «Пых - Волшебный Дракон». Мультфильм
10.00. «Гомеопатия и здоровье»
10.20. «Цыганка». Телесериал
11.05. «Санта-Барбара». Телесериал
12.00. Русское лото
12.40. Мультфильмы.
13.00. Вести
13.35. «Крот в городе». Мультфильм
14.05. «Черная жемчужина». Телесериал
14.50. «Дикий ангел». Телесериал
15.40. «Планета Земля»
16.35. «Магазин на диване»
17.00. Вести
17.30. «Башня»
Якутск
18.00. «Дальний Восток»
18.30. «Выборы-2000»
18.45. «Сарыал»
19.00. «Сарыал». Суруйааччы Егор Неймохов 50 сааһыгар.
19.30. «Саха сирэ-Якутия»
19.50. Реклама
Канал «Россия»
20.00. Вести
20.50. Фильм «Проклятие древней гробницы»
21.50. Детектив «Подделка»
23.00. Вести
23.30. «Подделка»
00.05. «Футбол+ТВ»
01.00. Телеспециал
01.15. «Магазин на диване»
05.00. Результаты выборов Президента РФ
3-я программа
Канал «Россия»
18.00. «Двенадцать стульев». 1-я серия
19.25. Сам себе режиссер

ВТОРНИК, 28 МАРТА

ОРТ
До 15.00- профилактические работы
15.00. Новости
15.20. «Охотники за привидениями»
15.45. «Одни дома»
16.00. «Царь горы»
16.25. «...До шестнадцати и старше»
17.00. «Нежный яд». Сериал
18.00. Новости (с сурдопереводом)
18.20. «Смехопанорама»
18.50. Здесь и сейчас
19.00. Мы и время
19.40. Погода
19.45. Сериал «Огнем и мечом»
20.45. «Спокойной ночи, малыши!»
21.00. «Время»
21.50. Комедия ужасов «Роковые яйца»
23.50. Новости

00.15. «Цивилизация»
РТР
Канал «Россия»
06.00, 07.00, 08.00, 09.00 Вести
06.20-09.20 «Доброе утро, Россия!»
08.20. Телеспециал
08.35. Семейные новости
09.20. «Квантовая медицина»
09.35. «Пых - Волшебный Дракон в Стране лжецов». Мультфильм
10.00. «Гомеопатия и здоровье»
10.20. «Цыганка». Телесериал
11.05. «Санта-Барбара». Телесериал
12.00. Мультфильмы
12.25. «Москва - Минск»
13.00. Вести
13.35. «Крот и сны». Мультфильм
14.05. «Черная жемчужина». Телесериал
14.50. «Дикий ангел». Телесериал
15.40. Диалоги о животных
16.35. «Магазин на диване»
17.00. Вести
17.30. «Башня»
Якутск
18.05. «Эти пять стремительных лет», Федеральному казначейству по Республике Саха (Якутия) - 5 лет
18.20. Тья сирэ
18.50. «Саха сирэ. XX үйэ»
19.25. Муз.антракт
19.30. «Саха сирэ-Якутия»
19.50. Реклама
Канал «Россия»
20.00. Вести
20.50. Фильм «Проклятие древней гробницы»
21.50. «Круглая дата»
22.20. «Золотая Маска»
23.00. Вести
23.30. «Золотая Маска»
00.35. Телеспециал
00.50. «Магазин на диване»
3-я программа
Канал «Россия»
18.00. «Двенадцать стульев»
19.25. Сам себе режиссер

СРЕДА, 29 МАРТА

ОРТ
06.00. «Доброе утро»
09.00. Новости
09.15. «Нежный яд». Сериал
11.10. «Ералаш»
11.30. «Новые приключения Синдбада»
12.00. Новости
12.20. «Добрый день»
13.15. Сериал «Россия молодая»
14.30. Программа «Вместе»
15.00. Новости
15.20. «Охотники за привидениями»
15.45. Классная компания
16.00. Зов джунглей
16.25. «...До шестнадцати и старше»
17.00. «Нежный яд». Сериал
18.00. Новости (с сурдопереводом)
18.20. Маски-шоу
18.50. Здесь и сейчас
19.00. Человек и закон
19.40. Погода
19.45. Сериал «Огнем и мечом»
20.45. «Спокойной ночи, малыши!»
21.00. «Время»
21.50. «Оскар - 2000». Передача из Лос-Анджелеса
23.40. Футбол
00.35. Новости
РТР
Канал «Россия»
06.00, 07.00, 08.00, 09.00 Вести
06.20-09.20 «Доброе утро, Россия!»
08.20. Телеспециал
08.35. Семейные новости
09.20. «Квантовая медицина»
09.35. «Пых и невероятный Мистер Никто». Мультфильм
10.00. «Гомеопатия и здоровье»
10.20. «Цыганка». Телесериал
11.05. «Санта-Барбара». Телесериал
12.00. «Галламет». Фильм-сказка
13.00. Вести
13.35. «Крот и лекарство». Мультфильм
14.05. «Черная жемчужина». Телесериал
14.50. «Дикий ангел». Телесериал
15.40. «Петербург. Портреты. Анатолий Собчак»
16.25. «Магазин на диване»
16.50. «Медицинский вестник»
17.00. Вести
17.30. «Башня»
Якутск
17.50. Программа передач
17.55. Фильм-детям
18.05. «Ком» программа

18.35. Реальная экономика
18.50. «ТВ-Спорт»
19.15. «Звезды Победы»
19.30. «Саха сирэ-Якутия»
19.50. Реклама
Канал «Россия»
20.00. Вести
20.50. Фильм «Проклятие древней гробницы»
21.50. Фигурное катание
23.00. Вести
23.30. Фигурное катание
00.15. Фильм «СЭР»
01.30. Телеспециал
01.45. «Магазин на диване»
3-я программа
Канал «Россия»
17.50. «Двенадцать стульев»
19.25. Сам себе режиссер

ЧЕТВЕРГ, 30 МАРТА

ОРТ
06.00. «Доброе утро»
09.00. Новости
09.15. «Нежный яд». Сериал
10.15. Маски-шоу
10.45. «Человек и закон» (с сурдопереводом)
11.25. Вкусные истории
11.30. «Новые приключения Синдбада»
12.00. Новости
12.15. «Добрый день»
13.10. Сериал «Россия молодая»
14.30. Программа «Вместе»
15.00. Новости
15.20. Мультябука
15.45. Семь бед - один ответ
16.00. Программа «100%»
16.25. «...До шестнадцати и старше»
17.00. «Нежный яд». Сериал
18.00. Новости (с сурдопереводом)
18.20. «Каламбур»
18.50. Здесь и сейчас
19.00. Процесс
19.40. Погода
19.45. Сериал «Огнем и мечом»
20.45. «Спокойной ночи, малыши!»
21.00. «Время»
21.50. «Оскар-99»
23.55. Фигурное катание
00.45. Новости
РТР
Канал «Россия»
06.00, 07.00, 08.00, 09.00 Вести
06.20-09.20 «Доброе утро, Россия!»
08.20. Телеспециал
08.35. Семейные новости
09.20. «Квантовая медицина»
09.35. Мультфильмы
10.00. «Гомеопатия и здоровье»
10.20. «Цыганка». Телесериал
11.05. «Санта-Барбара». Телесериал
12.00. «Галламет». Фильм-сказка
13.00. Вести
13.35. «Крот-кинозвезда». Мультфильм
14.05. «Черная жемчужина». Телесериал
14.50. «Дикий ангел». Телесериал
15.40. Новая «Старая квартира»
16.35. «Магазин на диване»
17.00. Вести
17.30. «Башня»
Якутск
17.50. Служба 02
18.00. «Муома5а корсуһуулэр» («2025» экспедиция)
18.30. Экономика и жизнь
18.45. «Сарыал»
19.00. «62-я параллель»
19.30. «Саха сирэ-Якутия»
19.50. Реклама
Канал «Россия»
20.00. Вести
20.50. Фильм «Проклятие древней гробницы»
21.55. Фигурное катание
23.00. Вести
23.30. Фигурное катание
00.20. «Кино + ТВ»
01.15. Телеспециал
01.30. Звуковая дорожка
02.25. «Магазин на диване»
3-я программа
Канал «Россия»
17.50. «Двенадцать стульев»
19.25. «Клуб «Белый попугай»

ПЯТНИЦА, 31 МАРТА

ОРТ
06.00. «Доброе утро»
09.00. Новости
09.15. «Нежный яд». Сериал
10.15. «Каламбур»
10.45. Процесс

11.20. Вкусные истории
11.30. «Новые приключения Синдбада»
12.00. Новости
12.15. «Добрый день»
13.00. Сериал «Россия молодая»
14.30. Программа «Вместе»
15.00. Новости
15.20. Фильм «Возвращение Белого Клыка»
17.00. «Нежный яд». Сериал
18.00. Новости (с сурдопереводом)
18.20. Джентльмен-шоу
18.50. Здесь и сейчас
19.00. «Анатодий Собчак: отсроченное убийство»
19.40. Погода
19.45. Поле чудес
20.45. «Спокойной ночи, малыши!»
21.00. «Время»
21.55. Детектив «Звезда и смерть»
23.40. «Эх, Семеновна!»
00.15. Фигурное катание
01.20. Новости
01.45. Комедия «Веселая компания»
РТР
Канал «Россия»
06.00, 07.00, 08.00, 13.00 Вести
06.20-09.20 «Доброе утро, Россия!»
08.20. Телеспециал
08.35. «Тысяча и один день»
09.20. «Квантовая медицина»
09.35. Мультфильмы
10.00. «Гомеопатия и здоровье»
10.20. «Цыганка». Телесериал
11.05. «Санта-Барбара». Телесериал
12.00. Мультфильмы
13.00. Вести
13.35. «Крот и орел». Мультфильм
14.05. «Черная жемчужина». Телесериал
14.50. «Дикий ангел». Телесериал
15.40. «На Здоровье!»
16.20. «Диалоги о рыбалке»
17.00. Вести
Якутск
17.30. Программа передач
17.35. Дальний Восток
18.05. Телеконкурс «Полярная звезда»
18.50. Тья дьонугар аналлаах «Тиэргэн» хаһыат
19.00. «Лик». «Лицом к лицу»
19.30. «Саха сирэ-Якутия»
19.50. Реклама
Канал «Россия»
20.00. Вести
20.50. «От путча до Путина». Телесериал
23.00. Вести
23.30. «Панорама». Тележурнал
00.25. Фигурное катание
01.55. Телеспециал
02.10. «Магазин на диване»
3-я программа
Канал «Россия»
17.30. Шоу «Арлекин»
19.25. «Городок»

СУББОТА, 1 АПРЕЛЯ

ОРТ
08.00. Новости
08.15. Слово пастыря
08.30. «Оскар» для капитана Кусто
09.20. «Ералаш»
09.40. «Играй, гармонь любимая!»
10.10. Смак
10.30. Поле чудес
11.30. Утренняя почта
12.00. Комедия «Этот безумный, безумный, безумный, безумный мир»
14.40. Вкусные истории
14.45. История одного шедевра
15.00. Новости
15.15. «Страна Лимония, деревня Петросияния»
16.55. Фигурное катание
18.00. Новости (с сурдопереводом)
18.15. «С легким паром!»
18.45. Фильм-сенсация «Прогулки с динозаврами»
19.25. Комедия «Ужин с прилуком»
21.00. Время
21.40. Комедия «Маленький гигант большого секса»
23.15. «Угадайка»
00.00. Фильм «Муж собаки Баскервиль»
РТР
Канал «Россия»
08.00. «Тамми». Фильм для детей
09.30. «Почта РТР»
10.00. «Доброе утро, страна!»
10.35. «Сто к одному»
11.25. Сам себе режиссер

11.55. «Друзья». Сериал
12.20. «Эх, дороги...»
12.35. «Золотой ключ»
13.00. Вести
13.20. Федерация
14.10. Фигурное катание
16.00. «Том и Джерри». Мультсериал
16.15. «Планета Земля»
Якутск
17.15. Элгэйи авторской оскуолата
17.40. «Телкэ»
18.10. «Сарыал»
18.25. Семь дней столицы
18.35. «Сардапта»
19.20. Тон
Канал «Россия»
20.00. Вести
20.40. 1 апреля «Аншлаг» и К.
22.30. Комедия «Блесф»
00.35. Комедия «Невеста Чаки»
3-я программа
Канал «Россия»
17.15. Мужчина и женщина
18.00. Моя семья
19.05. «Два рояля»

ВОСКРЕСЕНЬЕ, 2 АПРЕЛЯ

ОРТ
08.00. Новости
08.10. Армейский магазин
08.40. «Дисней-клуб»: «Гуфи и его команда»
09.10. Утренняя звезда
10.00. «Непутевые заметки»
10.20. Пока все дома
10.50. Комедия «Альф»
11.20. Здоровье
11.50. Комедия «Встретимся у фонтана»
13.40. Фигурное катание
15.00. Новости
15.10. Сериал «Горец»
16.00. Умницы и умники
16.25. «Дисней-клуб»: «101 далматинец»
16.50. «Дисней-клуб»: «Новые приключения Винни-Пуха»
17.20. Как это было
18.00. Новости (с сурдопереводом)
18.15. «Женские истории»
18.45. «Смехопанорама»
19.20. Комедия «Подшефская академия: миссия в Москве»
21.00. Авторская программа Сергея Доренко
22.10. Погода
22.15. Боевик «Чужой - 3»
00.15. Фильм «Дьявол и десять заповедей»
РТР
Канал «Россия»
08.00. «Пала, мама, я - спортивная семья»
08.55. «Служу Отечеству!»
09.20. «Устами младенца»
09.50. «Доброе утро, страна!»
Якутск
10.30. Программа передач
10.35. «Кырачаан»
10.50. Видеозарисовка
11.00. «Бизончик»
Канал «Россия»
11.30. «Городок»
12.00. Русское лото
12.40. «Прежде мы были птицами». Мультфильм
13.00. Вести
13.20. Парламентский час
14.10. Новая «Старая квартира»
15.10. Диалоги о животных
16.10. «Тайны тысячелетия»
Якутск
17.00. Программа передач
17.05. «Я верю...»
17.20. «Немного о Японии...»
17.35. «Тувдба»
18.05. «21-с үйэбэ - эрэлээхтик»
18.50. «Добрый вечер, Якутск!»
19.30. Молодежный ТелеКанал
Канал «Россия»
20.00. Зеркало
21.00. «Тайны брака». Документальный фильм
22.05. «Стекланная гармоника». Мультфильм
22.30. Фигурное катание
01.15. Драма «Живая плоть»
3-я программа
Канал «Россия»
10.30. «Аншлаг» и К.
17.00. «Пресс-клуб»
18.00. «Перед «Зеркалом»
18.15. «Ефим Шифрин и его приятели»

